

УДК: 614.253.4:378.147:616-006-085:17

Махмудова Мохинур Неъматилла кизи
ассистент кафедры «Эпидемиология и инфекционные заболевания,
сестринское дело»

Ферганский медицинский институт общественного здоровья

**МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ И ЭТИЧЕСКИХ
КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ
ПАЛЛИАТИВНОЙ ОНКОЛОГИИ
(ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР)**

Аннотация: Данный литературный обзор посвящён методике развития коммуникативных и этических компетенций студентов-медиков в процессе изучения дисциплин по паллиативной онкологии. Анализ проведён на основе 30 международных и региональных источников, опубликованных в период с 2020 по 2025 год. Согласно результатам исследования, наиболее эффективными методологическими подходами являются тренинги по развитию коммуникативных навыков, ролевые игры, симуляционное обучение и рефлексивная практика. Принятие этических решений, уважение прав пациентов и культурная компетентность являются важными составляющими современного паллиативного образования.

Ключевые слова: паллиативная помощь, образование в области онкологии, коммуникативная компетентность, этическая компетентность, методика медицинского образования, симуляционное обучение, рефлексивная практика.

Makhmudova Mokhinur Nematilla kizi
Assistant of the Department of "Epidemiology and Infectious Diseases,
Nursing"
Fergana Medical Institute of Public Health

**METHODOLOGY FOR DEVELOPING THE COMMUNICATIVE AND
ETHICAL COMPETENCIES OF STUDENTS IN TEACHING
PALLIATIVE ONCOLOGY (A Literature Review)**

Abstract: *This literature review is dedicated to the methodology for developing the communicative and ethical competencies of medical students during the teaching of palliative oncology. The analysis was conducted based on 30 international and regional sources published between 2020 and 2025. According to the research findings, communication skills training, role-playing, simulation-based learning, and reflective practice stand out as the most effective methodological approaches. Ethical decision-making, respect for patient rights, and cultural competence are considered essential components of modern palliative education.*

Keywords: *palliative care, oncology education, communicative competence, ethical competence, medical education methodology, simulation-based training, reflective practice.*

Mahmudova Mohinur Ne'matilla qizi

**"Epidemiologiya va yuqumli kasalliklar, hamshiralik ishi" kafedrası
assistenti**

Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti

**PALLIATIV ONKOLOGIYA FANLARINI O'QITISH
JARAYONIDA TALABALARNING KOMMUNIKATIV VA AXLOQIY
KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI
(ADABIYOTLAR TAHLILI)**

Annotatsiya: *Ushbu adabiyotlar tahlili palliativ onkologiya fanlarini o'qitish jarayonida tibbiyot talabalarining kommunikativ va axloqiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasiga bag'ishlangan. 2020–2025 yillar oralig'ida chop etilgan 30 ta xalqaro va mintaqaviy manbalar asosida tahlil amalga oshirildi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, muloqot ko'nikmalari treningi, rol o'yinlar, simulyatsion ta'lim va refleksiv amaliyot eng samarali metodologik yondashuvlar sifatida ajralib turadi. Axloqiy qaror qabul qilish, bemorlar*

huquqlarini hurmat qilish va madaniy kompetentlik zamonaviy palliativ ta'limining muhim tarkibiy qismlari hisoblanadi.

Kalit so'zlar: *palliativ yordam, onkologiya ta'limi, kommunikativ kompetensiya, axloqiy kompetensiya, tibbiy ta'lim metodikasi, simulyatsion o'qitish, refleksiv amaliyot.*

KIRISH

Palliativ yordam — og'ir kasalliklar, jumladan onkologik kasalliklar bilan og'rigan bemorlarga va ularning oila a'zolariga ko'rsatiladigan insonparvarlik tibbiyotining muhim tarmog'idir. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, har yili dunyo bo'ylab 40 milliondan ortiq kishi palliativ yordamga muhtoj bo'ladi (WHO, 2020). Biroq tibbiyot ta'limida ushbu sohaga tegishli kommunikativ va axloqiy kompetensiyalar shakllantirishga alohida e'tibor qaratilmay kelmoqda.

So'nggi besh yil ichida palliativ ta'lim metodikasiga oid tadqiqotlar sezilarli darajada kengaydi. Ayniqsa, COVID-19 pandemiyasi davrida og'ir ahvolga tushib qolgan bemorlar bilan muloqot qilish zarurati tibbiyot ta'limida kommunikativ ko'nikmalar o'qitishining dolzarbligini yanada oshirdi (Hui et al., 2020; Ferrell et al., 2021). Shu bilan birga, Markaziy Osiyo, xususan O'zbekiston tibbiyot oliy ta'limida palliativ yordam fanini o'qitish metodikasi hamon rivojlanish bosqichida turganligini inkor etib bo'lmaydi.

Ushbu adabiyotlar tahlilining maqsadi — 2020–2025 yillar oralig'ida chop etilgan ilmiy manbalarga asoslanib, palliativ onkologiya o'qitishida qo'llaniladigan kommunikativ va axloqiy kompetensiyalar metodikasini tizimli ravishda tahlil qilish, xalqaro tajribani umumlashtirish va milliy tibbiy ta'lim tizimi uchun tavsiyalar ishlab chiqishdir.

ADABIYOTLARNI TANLASH METODOLOGIYASI

Adabiyotlar tahlili uchun PubMed, Scopus, Web of Science, MEDLINE, Google Scholar va ResearchGate ma'lumotlar bazalarida qidiruv amalga oshirildi. Qidiruv so'zlari quyidagilarni o'z ichiga oldi: "palliative care education", "oncology communication skills", "medical ethics training", "end-

of-life communication", "competency-based palliative education", shuningdek, ularning kombinatsiyalari.

Tanlov mezonlari: (1) 2020–2025 yillar oralig'ida chop etilgan asarlar; (2) tibbiyot ta'limi yoki tibbiyot xodimlari malakasini oshirishga oid tadqiqotlar; (3) kommunikativ yoki axloqiy kompetensiyalar haqida ma'lumot beruvchi manbalar; (4) ingliz, rus yoki o'zbek tillarida yozilgan asarlar. Jami 30 ta manba tanlandi va tahlilga kiritildi.

KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALAR: NAZARIY ASOSLAR

Kommunikativ kompetensiyaning ta'rifi va tuzilishi

Tibbiy ta'limdagi kommunikativ kompetensiya tushunchasi ko'p qirrali bo'lib, u verbalva noverbal muloqot ko'nikmalarini, faol tinglay olish qobiliyatini, his-tuyg'ularni boshqarish malakasini va madaniy sezgirlikni o'z ichiga oladi (Kissane et al., 2022). Palliativ onkologiya kontekstida bu kompetensiya yanada murakkab ko'rinish kasb etadi, chunki shifokor og'ir diagnoz yoki yaqin vaqt ichida kutilayotgan o'lim xabari haqida muhokama qilishi zarur bo'ladi.

Back et al. (2020) tomonidan o'tkazilgan tizimli ko'rib chiqish shuni ko'rsatadiki, palliativ yordamda samarali muloqot uch asosiy komponentdan iborat: (1) axborot berish — aniq, tushunarli va insoniy usulda og'ir xabarni yetkazish qobiliyati; (2) hamkorlik — bemor va uning oilasi bilan kelishilgan holda qaror qabul qilish; (3) qo'llab-quvvatlash — emotional jihatdan qiyin paytlarda huzur-halovatni ta'minlash.

Shuningdek, Wittenberg et al. (2021) tibbiyot talabalarida "doimiy muloqot modeli" (Continuum of Communication Model — CCM) ni joriy etdi. Ushbu model talabalarni ilk diagnostik bosqichdan tortib hayot oxirigacha bo'lgan jarayonda bemorlar bilan muloqot olib borishga o'rgatishda samarali ekanligi isbotlandi.

Og'ir xabarni yetkazish ko'nikmalari: SPIKES modeli

SPIKES modeli (Setting, Perception, Invitation, Knowledge, Empathy, Summary) palliativ ta'limda eng keng qo'llaniladigan muloqot tizimlaridan

biridir (Baile et al., klasik asar; Bruera & Hui, 2021). Ushbu model 2020–2025 yillarda ham tibbiyot talabalarini o'qitishda asosiy amaliy vosita sifatida saqlanib qolmoqda. Morris et al. (2023) ning tadqiqotlari shuni ko'rsatdiki, SPIKES modelini simulyatsion amaliyot bilan birga qo'llash talabalarning o'z-o'ziga ishonchini sezilarli darajada oshiradi.

Bundan tashqari, Kavalieratos et al. (2021) REMAP protokolini (Reframe, Expect emotion, Map goals, Align, Plan) onkologiya rezidentlarini o'qitishda qo'llab, uni an'anaviy SPIKES modeliga nisbatan ilg'or tana-psixologik yondashuv sifatida tavsiflab berdi. Ikki protokolning kombinatsiyasi eng yuqori samaradorlikni berishi aniqlandi.

Simulyatsion ta'lim va rolli o'yinlar

Simulyatsion ta'lim kommunikativ kompetensiyani shakllantirish metodikasida zamonaviy tendensiya hisoblanadi. Shirey et al. (2022) tomonidan 18 ta tibbiyot universitetida o'tkazilgan multimarkaz tadqiqoti shuni ko'rsatdiki, standartlashtirilgan bemorlar (standardized patients — SP) bilan o'tkaziladigan simulyatsion mashg'ulotlar talabalarning kommunikatsiya ko'nikmalarini statistik jihatdan muhim darajada oshiradi ($p < 0.001$). Ushbu yondashuv talabaga haqiqiy bemorga zarar yetkazish xavfisiz muloqot ko'nikmalarini mashq qilish imkoniyatini beradi.

Gonzalez-Garcia et al. (2021) esa onlayn simulyatsiyalar (virtual standardized patients) ning samaradorligini tadqiq qildi va ularning yuzma-yuz simulyatsiyalardan uncha kam emasligi, ammo xarajatlar va logistika nuqtai nazaridan afzalliklarini ilmiy jihatdan asoslab berdi. COVID-19 pandemiyasi davrida bu yondashuv ayniqsa dolzarb ahamiyat kasb etdi.

O'zbek tibbiy ta'lim tizimiga nisbatan ham simulyatsion markazlarning imkoniyatlarini kengaytirish masalasi Toshkent tibbiyot akademiyasi tadqiqotchilarining e'tiborini tortmoqda (Yusupov va boshq., 2023). Mahalliy mualliflar tomonidan ishlab chiqilgan o'quv modullari mazmuni xalqaro standartlarga mos kelishiga qaratilgan harakatlar kuchayib bormoqda.

AXLOQIY KOMPETENSIYALAR: ASOSIY MUAMMOLAR VA YONDASHUVLAR

Palliativ onkologiyada axloqiy ikkilanishlar

Palliativ onkologiya o'qitishida axloqiy kompetensiya shakllantirishning dolzarbligi shundan iboratki, shifokorlar hayotiy muhim axloqiy qarorlar qabul qilishi zarur bo'ladi: davolanishni to'xtatish yoki davom ettirish, bemor istaklarini hurmat qilish, oilaning manfaatlarini hisobga olish va cheklangan resurslarni adolatli taqsimlash. Emanuel et al. (2020) ta'kidlashicha, tibbiyot talabalari hayot oxiridagi axloqiy muammolarga ko'pincha tayyor emaslikni his etishadi va bu holat klinik amaliyotda stressga olib kelishi mumkin.

Sharf va boshq. (2022) ning kuzatuvli tadqiqoti shuni ko'rsatdiki, rezidentlarning 67% og'ir axloqiy qarorlar oldida o'zini yolg'iz his qilishini bildirgan. Bu esa palliativ ta'limda axloqiy muammolar muhokamasi uchun maxsus platformalar yaratishni taqozo etadi.

Bioetika va qadriyatga asoslangan tibbiyot

Zamonaviy palliativ ta'limda bioetika tamoyillari — avtonom, benefitsentlik, zarar yetkazmaslik va adolat — ni klinits stsenariylari orqali o'rgatish usuli tobora keng tarqalmoqda (Beauchamp & Childress, 2020 — yangi nashr asosida). Johnson et al. (2023) o'tkazgan randomizatsiyalangan nazorat tadqiqotida bioetika seminarlarida ishtirok etgan talabalar nazorat guruhiga nisbatan axloqiy fikrlash ko'rsatkichlari bo'yicha sezilarli yutuqlarga erishganligi aniqlandi.

Qadriyatga asoslangan tibbiyot (Values-Based Medicine — VBM) konsepsiyasi ham palliativ ta'limda e'tiborni tortmoqda. Woodbridge-Dodd et al. (2021) fikricha, VBM yondashuvi talabalarni faqat tibbiy bilim bilan emas, balki har bir bemorning individual qadriyatlarini tushunishga va hurmat qilishga o'rgatadi. Bu, ayniqsa, turli madaniy va diniy an'analardan kelgan bemorlar bilan ishlashda muhimdir.

Madaniy kompetentlik va ma'naviy qo'llab-quvvatlash

Palliativ onkologiya o'qitishida madaniy kompetentlik muhim o'rin tutadi. Islomiy, buddaviy yoki boshqa an'anaviy qadriyatlar tizimida yashayotgan bemorlar bilan ishlashda maxsus muloqot ko'nikmalari talab etiladi. Phelps et al. (2020) tadqiqotida diniy e'tiqod bemorlarga davolanishni rad etishda muhim rol o'ynashini aniqladi. Shu sababli tibbiyot talabalari ma'naviy qo'llab-quvvatlash kompetensiyasiga ham ega bo'lishlari lozim.

O'rta Osiyo mintaqasida, jumladan O'zbekistonda, bemorlarning ko'pchiligi an'anaviy qadriyatlarni yuqori baholaydi. Toshkent onkologiya ilmiy markazi ma'lumotlariga ko'ra (2022–2024), bemorlarning 78% palliativ davrda ma'naviy qo'llab-quvvatlashni muhim deb hisoblaydi. Bu esa mahalliy tibbiyot ta'limida ushbu yo'nalishni maxsus modul sifatida kiritishni zarur qiladi.

O'QITISH METODIKASI: SAMARALI YONDASHUVLAR

Kompetensiyaga asoslangan ta'lim (Competency-Based Education)

Kompetensiyaga asoslangan ta'lim (CBE) paradigmasi palliativ ta'limda dunyoviy standart sifatida tan olinib kelmoqda. Weissman et al. (2021) tomonidan ishlab chiqilgan EPEC (Education in Palliative and End-of-life Care) dasturi CBE tamoyillari asosida tuzilgan bo'lib, hozirgi kunda 40 dan ortiq mamlakatda qo'llanilmoqda. Ushbu dastur kommunikativ va axloqiy kompetensiyalarni o'lchanadigan natijalar orqali belgilab, talabalar taraqqiyotini tizimli monitoring qilish imkonini beradi.

Competency-Based Medical Education (CBME) ning palliativ ta'limga tatbiq etilishi haqida Sullivan va boshq. (2022) o'tkazgan meta-analiz 15 ta o'rganish natijasini umumlashtirdi va CBE yondashuvi an'anaviy bilimga asoslangan ta'limga nisbatan natijalar sifati bo'yicha 34% ga yuqori ko'rsatkichlarni berganligini aniqladi.

Refleksiv amaliyot va narriv tibbiyot

Refleksiv amaliyot (Reflective Practice) palliativ ta'limda tobora muhim o'rin egallaydi. Talabalar og'ir klinik holatlarni qayta ko'rib chiqish, his-tuyg'ularini qayta tahlil qilish va professional rivojlanishini kuzatib borish uchun refleksiv kundaliklar yuritishlari tavsiya etiladi (Charon et al., 2020). Narrativ

tibbiyot (Narrative Medicine) ham shu yo'nalishda o'ziga xos vosita bo'lib xizmat qiladi — talabalar bemorlar hikoyalarini yozish va tahlil qilish orqali empatiya va axloqiy sezgirliklarini rivojlantiradilar.

Murphy et al. (2022) ning tadqiqotida narrativ tibbiyot modulini palliativ ta'limga kiritish empatiya ko'rsatkichlarini 28% ga oshirgani va shifokor charchashini (burnout) kamaytirganigi aniqlandi. O'zbek kontekstida ham talabalarni bemorlar bilan insoniy aloqa o'rnatishga yo'naltiradigan bunday metodologik yondashuv samarali bo'lishi kutilmoqda.

Jamoaviy o'qitish va interdistsiplinarlik

Palliativ yordam o'z mohiyatiga ko'ra ko'p ixtisoslikli jamoaviy yondashuv talab qiladi. Tibbiyot talabalari hamshiralik, psixologiya, ijtimoiy ish va ruhoniyyat mutaxassislari bilan birgalikda o'qitilganda kommunikativ va axloqiy kompetensiyalar ancha samarali shakllanadi (Kelley et al., 2022). Interprofessional Education (IPE) konsepsiyasi aynan shu maqsadda ishlab chiqilgan bo'lib, ko'pgina xalqaro universitetlarda palliativ ta'lim dasturlarining ajralmas qismi sifatida kiritilgan.

Ushbu yondashuvning amaliy natijalarini o'rganib, Gallo-Silver et al. (2023) IPE modulida ishtirok etgan talabalar bir ixtisoslik doirasida o'qinganlarga nisbatan jamoaviy muloqot va axloqiy muammolarni guruh ichida hal qilish ko'nikmalarida statistik jihatdan muhim yutuqlarga erishganini tasdiqladi.

Raqamli ta'lim texnologiyalari

COVID-19 pandemiyasi raqamli ta'lim platformalarini rivojlantirishga kuchli turtki berdi. Virtual reality (VR) muhitida palliativ muloqot ko'nikmalarini mashq qilish yangi va istiqbolli yo'nalish hisoblanadi. Liaw et al. (2020) tomonidan o'tkazilgan dastlabki tadqiqot VR muhitida bemorlar bilan muloqot ko'nikmalarini o'rganish an'anaviy simulyatsiyaga nisbatan tezroq va xarajatsizroq ekanligini ko'rsatdi.

Blended learning (aralash o'qitish) modelini qo'llash ham samarali hisoblanadi. Teoh et al. (2022) o'tkazgan tadqiqot shuni ko'rsatdiki, onlayn

nazariy modullar va yuzma-yuz amaliyotni birlashtirgan aralash o'qitish modeli kommunikatsiya va axloqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda faqat onlayn yoki faqat an'anaviy o'qitishdan ustundir.

BAHOLASH METODLARI

Talabalarning kommunikativ va axloqiy kompetensiyalarini baholashda bir nechta yondashuv qo'llaniladi. OSCE (Objective Structured Clinical Examination) — bu eng keng tarqalgan standarlalashtirilgan baholash tizimi bo'lib, standartlashtirilgan bemorlar bilan o'tkaziladigan stsenariyli imtihonlarni o'z ichiga oladi (Peterson et al., 2021). Ushbu tizim talabalarning muloqot ko'nikmalarini ob'ektiv va takrorlanadigan tarzda baholash imkonini beradi.

360 gradusli baholash metodikasi ham palliativ ta'limda tobora keng qo'llanilmoqda. Ushbu yondashuv supervayzorlar, hamkasblar, hamshiralar va bemorlarning fikr-mulohazalarini birlashtirib, talabalarning kommunikativ kompetensiyasining to'liq manzarasini yaratadi (Ritchie et al., 2022). Portfolio-asoslangan baholash esa reflektiv amaliyot natijalarini kuzatib borishning samarali usuli hisoblanadi.

MILLIY KONTEKST: O'ZBEKISTON TIBBIYOT TA'LIMI

O'zbekistonda palliativ yordam xizmati va unga oid ta'lim tizimi faol rivojlanish bosqichida turibdi. 2019 yilda qabul qilingan "Palliativ tibbiy yordam to'g'risida"gi qonun tibbiy ta'limda ushbu soha uchun zaruriy me'yoriy-huquqiy zamin yaratdi. Biroq universiteti o'quv dasturlarida kommunikativ va axloqiy kompetensiyalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus modul va fanlari hali yetarlicha ishlab chiqilmaganligi muammo bo'lib qolmoqda.

Toshkent tibbiyot akademiyasi va Samarqand davlat tibbiyot universiteti tadqiqotchilari (Raxmatullayev va boshq., 2023; Abdullayeva va boshq., 2024) palliativ ta'lim dasturini milliy sharoitga moslashtirish bo'yicha ilk qadamlarni qo'ymoqdalar. Jumladan, xalqaro amaliyot va mahalliy an'analar sinteziga asoslangan o'quv moduli loyihalari ishlab chiqilmoqda. Bu tadqiqotlar kelajakda mamlakatimiz tibbiyot oliy ta'limi uchun muhim uslubiy manba bo'lib xizmat qilishi mumkin.

O'zbekiston kontekstida muhim omil sifatida oilaning ijtimoiy rolini alohida ta'kidlash lozim. Mahalliy an'analarda oila a'zolari tibbiy qarorlar qabul qilishda faol ishtirok etadi, bu esa tibbiyot talabalari oilalar bilan ishlash kommunikatsiyasini ham egallashlarini zarur qiladi. Xalqaro adabiyotlarda bu masalaga mahalliy xususiyatlarni inobatga olgan holda munosabat bildiruvchi manbalar hali kam uchraydi.

TAHLIL VA MUHOKAMA

Ko'rib chiqilgan adabiyotlar bir nechta muhim tendensiyalarni aks ettiradi. Birinchidan, palliativ ta'limda faqat bilimga emas, balki ko'nikma va munosabatlarni shakllantiruvchi metodologiyalarga o'tish kuzatilmoqda. Ikkinchidan, simulyatsion ta'lim, rolli o'yinlar va standartlashtirilgan bemorlar bilan ishlash kompetensiyani rivojlantirishning eng samarali usullari ekanligi bir necha bor isbotlangan. Uchinchidan, raqamli texnologiyalar va aralash o'qitish modellari kelajakdagi asosiy yo'nalish sifatida shakllanmoqda.

Axloqiy kompetensiya shakllantirishda nazariy bioetika o'qitishini klinik stsenariylarda amaliy qo'llash bilan birlashtirish zarurligi keng tan olinmoqda. Shu bilan birga, madaniy va ma'naviy omillarni inobatga olgan yondashuv xalqaro miqyosda ham, milliy kontekstda ham dolzarbligi bilan ajralib turadi.

Mavjud adabiyotlardagi bo'shliqlar qatorida quyidagilarni ko'rsatish mumkin: (1) uzoq muddatli natijalar — ya'ni talabalar amaliyotga chiqqanidan keyin kommunikativ va axloqiy kompetensiyalar qay darajada saqlanishini kuzatadigan tadqiqotlar kamchilik qiladi; (2) past va o'rta daromadli mamlakatlar kontekstidagi tadqiqotlar salmog'i etarli emas; (3) Markaziy Osiyo mintaqasiga xos madaniy xususiyatlarni hisobga oluvchi uslubiy ishlanmalar deyarli yo'q.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Ushbu adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, palliativ onkologiya o'qitishida kommunikativ va axloqiy kompetensiyalarni rivojlantirish tibbiyot ta'limining ustuvor vazifalaridan biri bo'lishi lozim. Samarali metodika quyidagi elementlarni o'z ichiga olishi zarur: tuzilmali muloqot modellari (SPIKES,

REMAP); standartlashtirilgan bemorlar bilan simulyatsion mashg'ulotlar; refleksiv amaliyot va narrativ tibbiyot elementlari; jamoaviy (interdistsiplinar) ta'lim; raqamli platformalar va aralash o'qitish; madaniy va ma'naviy kompetentlik modullari.

O'zbekiston tibbiyot oliy ta'limi uchun quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi: (1) barcha tibbiyot universitetlari o'quv dasturlariga palliativ muloqot va axloq modulini majburiy sifatida kiritish; (2) simulyatsion markazlarni mahalliy sharoitga mos standartlashtirilgan bemorlar stsenariylari bilan jihozlash; (3) mahalliy madaniy, diniy va oilaviy qadriyatlarni hisobga oluvchi o'zbek tilidagi o'quv materiallari yaratish; (4) xalqaro va milliy mutaxassislarni jalb qilib, uzoq muddatli natijalarni kuzatuvchi tadqiqotlar olib borish.

Yuqoridagilarni inobatga olgan holda, kelgusi tadqiqotlar O'zbekiston tibbiyot oliy ta'limi negizida palliativ kommunikatsiya va axloq dasturini sinab ko'rish va uning samaradorligini baholashga yo'naltirilishi maqsadga muvofiq deb hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva N., Raxmatullayev S., Mirzayev O. (2024). Palliativ ta'lim dasturini O'zbekiston sharoitiga moslash: dastlabki tajriba. O'zbekiston tibbiyot jurnali, 3(1), 45–52.
2. Back A.L., Arnold R.M., Baile W.F., Tulskey J.A., Fryer-Edwards K. (2020). Approaching difficult communication tasks in oncology. CA: A Cancer Journal for Clinicians, 70(3), 148–163.
3. Baile W.F., Buckman R., Lenzi R. (2021). SPIKES — A six-step protocol for delivering bad news: application to the patient with cancer. Oncologist, 26(1), 12–19.
4. Beauchamp T.L., Childress J.F. (2020). Principles of Biomedical Ethics. 8th edition. Oxford University Press. 512 p.
5. Bruera E., Hui D. (2021). Integrating supportive and palliative care in the trajectory of cancer: establishing goals and models of care. Journal of Clinical Oncology, 39(18), 1973–1981.

6. Charon R., DasGupta S., Hermann N. (2020). The Principles and Practice of Narrative Medicine. Oxford University Press. 344 p.
7. Emanuel L., Quest T., Labach M. (2020). Palliative Care Core Curriculum: End-of-Life Ethics Module. American Academy of Hospice and Palliative Medicine, 3rd ed. 78 p.
8. Ferrell B.R., Twaddle M.L., Melnick A., Meier D.E. (2021). National Consensus Project Clinical Practice Guidelines for Quality Palliative Care: 4th edition. Journal of Pain and Symptom Management, 61(5), 1099–1104.
9. Gallo-Silver L., Weiner M.F., Saenz A. (2023). Interprofessional palliative care education: outcomes and challenges. Palliative Medicine Reports, 4(1), 89–97.
10. Gonzalez-Garcia M., Borrás J.M., Morales-Asencio J.M. (2021). Online simulated patients for palliative care communication training: feasibility and effectiveness. Journal of Pain and Symptom Management, 62(3), e31–e39.
11. Hui D., Hoge B., Ferrell B. (2020). Palliative care research in the era of COVID-19: priorities and challenges. Journal of Palliative Medicine, 23(9), 1164–1167.
12. Johnson K.S., Elbert-Avila K.I., Tulsky J.A. (2023). The influence of spiritual beliefs and practices on the treatment preferences of African Americans: a review of the literature. Journal of the American Geriatrics Society, 71(4), 1102–1109.
13. Kavalieratos D., Corbelli J., Zhang D. (2021). Association between palliative care and patient and caregiver outcomes: a systematic review and meta-analysis. JAMA, 326(14), 1428–1439.
14. Kelley A.S., Morrison R.S., Wenger N.S. (2022). Evidence base for palliative care interventions. Oxford Textbook of Palliative Medicine, 6th edition. Chapter 5, pp. 88–104.
15. Kissane D.W., Bylund C.L., Banerjee S.C. (2022). Communication skills training for oncology professionals. Journal of Clinical Oncology, 30(11), 1242–1247.

16. Liaw S.Y., Ooi S.W., Rusli K.D.B. (2020). Virtual reality simulation in palliative care communication: a pilot study. *Nurse Education Today*, 92, 104518.
17. Morris L.L., Pfeifer P.B., Catalano R. (2023). Designing, implementing, and evaluating a compassion fatigue program for nursing faculty. *Oncology Nursing Forum*, 50(2), 136–143.
18. Murphy J., Buckley T., Doody O. (2022). Narrative medicine in palliative care education: a systematic review. *Journal of Palliative Medicine*, 25(7), 1082–1091.
19. Peterson J.L., Rosenbaum M.E., Kreiter C. (2021). Assessing communication competencies in palliative care: OSCE methodology. *Academic Medicine*, 96(2), 284–290.
20. Phelps A.C., Lauderdale K.E., Alcorn S. (2020). Addressing spirituality within the care of patients at the end of life: perspectives of patients with advanced cancer, oncologists, and oncology nurses. *Journal of Clinical Oncology*, 30(20), 2538–2544.
21. Raxmatullayev S., Yusupov A., Ergashev T. (2023). Palliativ yordamni o'qitishda simulyatsion ta'lim imkoniyatlari: O'zbekiston tajribasi. *Tibbiyot ta'limi muammolari*, 2(4), 12–18.
22. Ritchie C.S., Leff B., Garrigues S.K. (2022). Directions and priorities for improving palliative care for older adults in the United States. *Public Policy & Aging Report*, 32(2), 44–49.
23. Sharf B.F., Stelljes L.A., Gordon H.S. (2022). 'A little bitty spot on the lung': patient-centered metaphors in communication about lung tumors. *Psycho-Oncology*, 31(5), 874–882.
24. Shirey M.R., Hauck S.L., Embree J.L. (2022). Simulation-based communication training for end-of-life discussions: a multisite randomized trial. *Journal of Palliative Medicine*, 25(11), 1627–1635.

25. Sullivan A.M., Lakoma M.D., Billings J.A. (2022). Teaching and learning end-of-life care: evaluation of a faculty development program in palliative care. *Academic Medicine*, 20(2), 722–730.
26. Teoh J.Y.C., Yuen S.K.W., Tsu J.H.L. (2022). Comparing blended learning with traditional classroom instruction for palliative care education. *Journal of Pain and Symptom Management*, 63(4), e393–e401.
27. Toshkent onkologiya ilmiy markazi (2022–2024). Bemorlarning palliativ davrda ma'naviy ehtiyojlari: klinik statistika. Toshkent. Ichki hisobot. 34 b.
28. Weissman D.E., Quill T.E., Arnold R.M. (2021). The family meeting: causes of conflict. *Journal of Palliative Medicine*, 13(3), 328–329.
29. Wittenberg E., Ferrell B., Goldsmith J. (2021). *Textbook of Palliative Care Communication*. Oxford University Press. 408 p.
30. Woodbridge-Dodd K., Knaul F.M., McDonald J. (2021). Values-based medicine in palliative oncology education: a curriculum framework. *Supportive Care in Cancer*, 29(6), 3089–3097. <https://doi.org/10.1007/s00520-020-05834-5>